

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Απατρις αγάπη

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ
Ελσίνκι
εκδ. Πατάκη, σελ. 240

Ένας Έλληνας συγγραφέας ταξιδεύει το 2018 στο Ελσίνκι για να επισκεφθεί μια κουρδική οικογένεια. Κυρίως θέλει να δει τον Αβίρ, με τον οποίο είχε σχέση για τρία χρόνια στην Αθήνα. Ο Αβίρ είχε καταλήξει στην Αθήνα στις αρχές του 2000, αποτολμώντας το δύσκολο ταξίδι από το Ιράκ στην Τουρκία και από εκεί με καΐκι στις απέναντι όχθες. Ο αφηγητής αναπολώντας τον δεσμό τους, συλλογίζεται τις ατέρμονες περιπλανήσεις του Αβίρ με τα διαρκώς πονεμένα πέλατα, που διέσχιζαν σύνορα και γεωγραφικές συντεταγμένες, μπλεγμένα σε μια ρευστή, καλειδοσκοπική γη, θαμπή όπως η πατριδα του η Καλάρ, κατακίτρινη από τις αμμοθίνες. Ο Αντώνης μοιάζει να στοχάζεται την ανεσιτιότητα του Αβίρ πίσω από την οθόνη του υπολογιστή, όπου συνομιλούσαν τα βράδια. Παρά την αμφίπλευρη αγάπη, η απόσταση ανάμεσά τους παραμένει αδιάνυτη. Κανένα διαβατήριο δεν θα μπορούσε να την άρει.

Αυτή την πικρή απόσταση χαρτογραφεί με λεπταίσθησια και διακριτικότητα ο Θεόδωρος

Γρηγοριάδης, ταξιδεύοντας πίσω στον χρόνο, σταθμεύοντας ενίοτε σε σημαδιακά τοπία, δολιχοδρομώντας ανάμεσα σε φράγματα και φραγμούς. Όταν ο Αβίρ έφυγε από την Αθήνα, ο Αντώνης οδηγούσε μέχρι τον Αγιο Δημήτριο, κοντά στο νεκροταφείο, την παλιά γειτονιά του φίλου του. Χαμόσιπτα, ερήμωση, μετανάστες. Όμως, μια βαθύτερη, ενδοστρεφής ερημιά είναι εκείνη που τον τραυματίζει καθώς ατενίζει το ρηγμαμένο τοπίο. «Ματαιώς στον δρόμο προσπαθούσα να εντοπίσω μια σκιά, μια φιγούρα να περπατάει άσκοπα. Κάποια μέρη τελιώνουν μαζί με τους ίσκιους τους κι απομένουν κάτι κανηλάκια μισοσβησμένα, πεθαμένες πυγολαμπίδες στον μέσα χώρο του νεκροταφείου».

Ο Αντώνης αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο, σχηματίζοντας μέσα από μνήμες και θραύσματα από διηγήσεις του φίλου του, μια εικόνα της περιφερόμενης ύπαρξης του Αβίρ. Προσπαθεί να κατα-

λάβει, να κατανοήσει και συνάμα να κατακτήσει, την ξενότητα του Αβίρ. Όσο ο τελευταίος αγωνίζεται να γίνει αποδεκτός από το φινλανδικό σύστημα, ο Αντώνης παραμένει σε μια χώρα που αλλάζει ραγδαία. Το αγλαές 2004 είναι ήδη μακριά, η οικονομική κρίση

κομματιάζει τα κοινωνικά συμβόλαια, μετατρέποντας την Αθήνα σε «μια απέραντη δυστοπία». Οντας σε συναισθηματική, κοινωνική και οικονομική ανασφάλεια, ο Αντώνης νιώθει πως έρχεται εγγύτερα στην ανεσιτιότητα του Αβίρ, ο οποίος στο Ελσίνκι βρίσκεται τόσο σε άσυλο όσο και σε αιχμαλωσία. «Πιο βόρεια δε βρέθηκε ποτέ, κάποτε νόμιζε ότι το Ιράκ ήταν το απώτερο σημείο της γης».

Ωστόσο δεν παύει να έχει επίγνωση της μεταξύ τους απόστασης. Αυτή η επίγνωση εντείνεται όταν ο Αντώνης συνειδητοποιεί ότι ενίοτε σκέφτεται τον Αβίρ σε ένα μυθοπλαστικό πλαίσιο, σαν έναν μυθοπλαστικό χαρακτήρα σε ένα προσφυγικό δράμα. Στην

επικαιρότητα το προσφυγικό ζήτημα έπαιρνε τραγικές διαστάσεις. Όμως, για εκείνον οι πρόσφυγες δεν ήταν ζήτημα, ήταν το πρόσωπο του Αβίρ, πολύ συγκεκριμένο, πολύ απτό. Βέβαια, το αίσθημα της εγκατάλειψης προσφερόταν «για λίγο μελό». Η συγγραφική του έξη τον παρωθούσε να βιώνει τη θλίψη του κάπως δραματουργικά. Υπήρχε αυτοσαρκασμός, αλλά υπήρχε και λύπη. «Κράτσα ωστόσο το μελοδραματικό στοιχείο της ιστορίας, που λες και την έχτιζα βήμα βήμα. Πώς να ακούσω τραγούδι ελληνικό που τον θυμίζε; Ξεσπούσα σε λυγμούς μέσα στο σπίτι».

Ο Γρηγοριάδης είναι δεινός στις βραδυφλεγείς αφηγήσεις. Εμπροστεύεται σε υπαινιγμούς τις υποδόριες εντάσεις. Η αυτοσυγκράτηση υποδεικνύει τη φόρτιση. Ακόμα και μια λεπτότατη χειρονομία, μια μόλις λέξη, μπορεί να τρεμίζει από πάθος. Η γραφή του Γρηγοριάδη διακρίνεται από ευγένεια, σαν να μη θέλει να αποστραγγίξει τα γεγονότα από την απώτερη, εν πολλοίς απόκρυφη και απαραβίαστη, σημασία τους. Οι περίτεχνες αποσιωπήσεις γίνονται θύλακες βαρύτιμων αισθημάτων και μονάκριβων λόγων.